

Zwijndrechtse Nieuwlichtster Maria Leer, zoals zij ca. 1860 na gedaan werk bij de mallemolen op de kermis langs het beeld placht te gaan en Erasmus groette als een geestverwant (*Rotterdams Jaarboekje* 1962). Zij had kennis aan die man! Naast haar plaats ik nu het Joodse jongetje, dat, naar de heer D. Hausdorff in *Van maand tot maand* no. 37, nov. 1969, meedeelde, toen het het beeld zag, uitriep: 'Die man staat mincha te oren' d.i. het middaggebed te bidden. Van kennis van Erasmus, en dan als man van beschaving en voorvechter voor de vrede, getuigde ook – en uiteraard – de toespraak van ds. J. P. Sprenger van Eyk, in 1830 aan de voet van het beeld gehouden. De Leidse Jagers waren in de stad gekomen, op weg naar België. De dominee, zelf oud-leerling van de Erasmiaanse Schole, kende zeker het twintigtal ex-Erasmiani, dat zich onder de studenten bevond. Zo sprak hij dan: 'Gij zult de waarheid der spreuk van Ovidius, het symbolum (d.i. het parool) onzer Erasmiaansche school bevestigen:

“...Ingenuas didicisse fideliter artes
Emollit mores nec sinit esse feros.”

Dat is, in, naar ik meen, de weergave van Jens, die 1719-1752 rector was:

De vrije Kunsten zijn de Voedsters van de Zeden:

Door haar werd (= wordt) in geen Mensch onmenselijkheid geleden (= geduld). (Ex Ponto II. 9.47/8)

Deze spreuk stond sinds 1726, blijktens J. B. Kan, *Geschiedenis van het Erasmiaansch Gymnasium*, 1876,² 1884, aan de binnenzijde van de poort van de school, het voormalig Cellebroedersklooster aan de Broedersteeg, waar de Latijnse School, later Erasmiaanse School en sinds 1842 Erasmiaans Gymnasium, van 1592/6-1884 was gehuisvest. Wie weet heeft in 1830 dit klassieke woord, te pas gebracht in een pastoraal vermaan, wel meegeholpen om de veldtocht tot tien dagen te beperken.

Maar verder was het op de Markt zeer volks. Ds. W. Francken Azn., schrijver van een studie over Erasmus' tijdgenoot en evenknie als paedagoog Vives, merkte ten aanzien van Erasmus' boek in het *Rotterdamsch Jaarboekje van 1888* op: 'De drukke plaats schijnt zeer ongeschikt voor den veelomvattenden kamergeleerde met zijn... Grieksche Nieuwe Testament of een van de Klassieken of Kerkvaders in de hand. Maar geeft men hem zijne Samen-spraken in de hand, dan vervalt het woord kamergeleerde en is hij